

GSSSB

CCE (Group-A & Group-B)

Combined Competitive Examination

भाग - 4

Prelims

सामान्य ज्ञान (GK)

અનુક્રમણિકા

જનરલ નોલેજ

જનરલ નોલેજ		
1.	ગુજરાત પરિચય	1
2.	ભારત સામાન્ય પરિચય	31
3.	વિશ્વ	87
4.	રમત-ગમત	100
5.	વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી	113

જનરલ નોલેજ

ગુજરાત પરિચય

- ❖ ગુજરાતની સ્થાપના : 1લી મે, 1960 (બૃહદ્ મુંબઈ રાજ્યમાંથી)
- ❖ પ્રથમ પાટનગર : અમદાવાદ
- ❖ વર્તમાન પાટનગર : ગાંધીનગર (1971 થી જાહેર)
- ❖ ગુજરાતનું ક્ષેત્રફળ : 1,96,024 ચો.કિમી (75,686 ચો. માઈલ) (ફોરેસ્ટ રિપોર્ટ-2019 – 1,96,244 ચો.કિમી)
- ❖ રાજ્યભાષા : ગુજરાતી ❖ રાજ્ય રમત : કબડ્ડી
- ❖ રાજ્ય પ્રાણી : સિંહ ❖ રાજ્ય વૃક્ષ : આંબો
- ❖ રાજ્ય નૃત્ય : ગરબા ❖ રાજ્ય પક્ષી : સુરખાબ (ફ્લેમિન્ગો)
- ❖ રાજ્ય ફૂલ : ગલગોટો (મેરીગોલ્ડ)
- ❖ અક્ષાંશ : 20.01° થી 24.07° ઉ. રેખાંશ ❖ રેખાંશ : 68.4° થી 74.4° પૂ. રેખાંશ
- ❖ કર્કવૃત્ત : રાજ્યના ઉત્તર ભાગમાંથી (પ્રાંતિજ અને હિંમતનગર વચ્ચેથી)
- ❖ જિલ્લાઓ (પશ્ચિમથી પૂર્વ તરફ) : (1) કચ્છ (2) પાટણ (3) મહેસાણા (4) ગાંધીનગર (5) સાબરકાંઠા (6) અરવલ્લી
- ❖ દરિયાઈ સીમા : 1600 કિમી (990 માઈલ) (નોંધ : ગુજરાત ભારતનો લગભગ 28% જેટલો દરિયાકિનારો ધરાવે છે.)
- ❖ ઉત્તર-દક્ષિણ લંબાઈ : 590 કિમી
- ❖ પૂર્વ-પશ્ચિમ લંબાઈ : 500 કિમી } તફાવત 90 કિમી
- ❖ બંદરો :
 - (1) મુખ્ય બંદર : 1 (કંડલા) (2) મધ્યમ બંદર : 11
 - (3) નાનાં બંદર : 29 (4) પ્રાઈવેટ બંદર : 4 (પીપાવાવ, દહેજ, મુદ્રા, હજીરા)
- ❖ અખાત : (1) કચ્છનો અખાત (2) ખંભાતનો અખાત
- ❖ આંતરરાષ્ટ્રીય હવાઈ મથક : (1) સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ - અમદાવાદ (26 જાન્યુઆરી, 1991)
 - (2) વડોદરા ઈન્ટરનેશનલ એરપોર્ટ
- ❖ વડોદરાના સિવિલ એરોડ્રોમ (હરણી) એરપોર્ટના ઈન્ટરનેશનલ ટર્મિનલનું ઉદ્ઘાટન 22 ઓક્ટોબર, 2016ના રોજ થયું.
- ❖ ખાનગી હવાઈ મથક : (1) મીઠાપુર (જિ. દેવભૂમિ દ્વારકા)માં 'તાતા કેમિકલ્સ કંપની'
 - (2) મુદ્રા (કચ્છ)માં 'અદાણી પોર્ટ એન્ડ સેઝ કંપની'
- ❖ વસ્તીગીચતા : 308 (પ્રતિ ચોરસ કિમ)
- ❖ જાતિ પ્રમાણ : 918 (દર 1000 પુરુષોએ મહિલાઓની સંખ્યા)
- ❖ સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો જિલ્લો : અમદાવાદ
- ❖ સૌથી ઓછી વસ્તી ધરાવતો જિલ્લો : ડાંગ
- ❖ સૌથી વધુ વસ્તીગીચતા : સુરત જિલ્લો (1376)
- ❖ સૌથી ઓછી વસ્તીગીચતા : કચ્છ જિલ્લો (046)

-
- ❖ સૌથી વધુ વસ્તીવધારાનો દર : સુરત જિલ્લો (42.19 ટકા)
 - ❖ સૌથી વધુ જાતિ પ્રમાણ : ડાંગ જિલ્લો (1007 મહિલાઓ)
 - ❖ સૌથી ઓછું જાતિ પ્રમાણ : સુરત જિલ્લો (788 મહિલાઓ)
 - ❖ સાક્ષરતા દર : 79.31 ટકા, મહિલા : 70.73 ટકા, પુરુષો : 87.23 ટકા
 - ❖ સૌથી વધુ સાક્ષરતા : અમદાવાદ અને સુરત જિલ્લામાં (86.65 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી સાક્ષરતા : દાહોદ જિલ્લામાં (60.60 ટકા)
 - ❖ સૌથી વધુ પુરુષ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : ગાંધીનગર (98.59 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી પુરુષ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : દાહોદ (72.14 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી ગ્રામીણ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : દાહોદ (58.19 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી પુરુષ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : દાહોદ (72.14 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી ગ્રામીણ પુરુષ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : દાહોદ (70.18 ટકા)
 - ❖ સૌથી ઓછી ગ્રામીણ સ્ત્રી સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : દાહોદ (76.20 ટકા)
 - ❖ સૌથી વધુ ગ્રામીણ પુરુષ સાક્ષરતા ધરાવતો જિલ્લો : ખેડા (93.28 ટકા)
 - ❖ સ્ત્રી-પુરુષ સાક્ષરતામાં સૌથી ઓછું અંતર ધરાવતો જિલ્લો : સુરત (10.02 ટકા)
 - ❖ ગુજરાતની સ્થાપના સમયે 17 જિલ્લા અને 185 તાલુકા હતા. હાલમાં 33 જિલ્લાઓ અને 250 તાલુકાઓ (GCERT પ્રમાણે : 251) છે.
 - ❖ વિધાનસભાની બેઠકો : 182 ❖ લોકસભાની બેઠકો : 26 ❖ રાજ્યસભાની બેઠકો : 18
 - ❖ ગુજરાતમાં સૌપ્રથમ સૂર્યોદય : ગરબાડા (દાહોદ)
 - ❖ ગુજરાતમાં સૌથી છેલ્લે સૂર્યાસ્ત : સિરકીક (કચ્છ)

ToppersNotes
Unleash the topper in you

૧. ઉત્તર ગુજરાત (૭ જિલ્લા)

- ❖ ગાંધીનગર
- ❖ બનાસકાંઠા
- ❖ મહેસાણા
- ❖ વાવ-થરાદ (નવનિર્મિત જિલ્લો - ૨૦૨૫/૨૬)
- ❖ પાટણ
- ❖ સાબરકાંઠા
- ❖ અરવલ્લી

૨. મધ્ય ગુજરાત (૮ જિલ્લા)

- ❖ અમદાવાદ
- ❖ વડોદરા
- ❖ આણંદ
- ❖ ખેડા
- ❖ પંચમહાલ
- ❖ દાહોદ
- ❖ મહીસાગર
- ❖ છોટા ઉદેપુર

૩. દક્ષિણ ગુજરાત (૭ જિલ્લા)

- ❖ સુરત
- ❖ ભરૂચ
- ❖ નર્મદા
- ❖ તાપી
- ❖ નવસારી
- ❖ વલસાડ
- ❖ ડાંગ

૪. સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ (૧૩ જિલ્લા)

- ❖ રાજકોટ
- ❖ જામનગર
- ❖ જૂનાગઢ
- ❖ ભાવનગર
- ❖ અમરેલી
- ❖ સુરેન્દ્રનગર
- ❖ પોરબંદર
- ❖ મોરબી
- ❖ ગીર સોમનાથ
- ❖ દેવભૂમિ દ્વારકા
- ❖ બોટાદ
- ❖ કચ્છ

મહત્વની માહિતી:

- ❖ સૌથી મોટો જિલ્લો (વિસ્તારમાં): કચ્છ
- ❖ સૌથી નાનો જિલ્લો (વિસ્તારમાં): ડાંગ
- ❖ નવો ફેરફાર: રાજ્ય સરકારે વહીવટી સરળતા માટે ૧૭ નવા તાલુકાઓની પણ જાહેરાત કરી છે, જેથી હવે કુલ તાલુકાઓની સંખ્યા ૨૬૫ થઈ ગઈ છે.

ગુજરાતમાં સૌથી નાનું / મોટું

- ❖ વસ્તીની દૃષ્ટિએ સૌથી મોટો જિલ્લો : અમદાવાદ
- ❖ વસ્તીની દૃષ્ટિએ સૌથી નાનો જિલ્લો : ડાંગ
- ❖ વિસ્તારની દૃષ્ટિએ સૌથી મોટો જિલ્લો : કચ્છ
- ❖ વિસ્તારની દૃષ્ટિએ સૌથી નાનો જિલ્લો : ડાંગ
- ❖ સૌથી મોટું વિમાનમથક : સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ આંતરરાષ્ટ્રીય એરપોર્ટ - અમદાવાદ
- ❖ સૌથી મોટું રેલવે સ્ટેશન : કાલુપુર રેલવે સ્ટેશન - અમદાવાદ(12 પ્લેટફોર્મ)
- ❖ સૌથી મોટો પુલ : ગોલ્ડન બ્રિજ - ભરૂચ (નર્મદા નદી પર)
- ❖ સૌથી લાંબો દરિયાકિનારો ધરાવતો જિલ્લો : કચ્છ જિલ્લો (406 કિમી)
- ❖ સૌથી લાંબી નદી : સાબરમતી (321 કિમી)
- ❖ સૌથી મોટી હોસ્પિટલ : અમદાવાદ સિવિલ હોસ્પિટલ (શેઠ હઠીસિંહ પ્રેમાભાઈ સિવિલ હોસ્પિટલ) (સર્જન જનરલ ડી વિલીન પરોપકારી દાનની મદદના લીધે અસ્તિત્વમાં આવી.)
- ❖ સૌથી મોટી યુનિવર્સિટી : ગુજરાત યુનિવર્સિટી - અમદાવાદ (1949)
- ❖ સૌથી મોટી સહકારી ડેરી : અમૂલ ડેરી - આણંદ
- ❖ સૌથી મોટો મેળો : વૌઠાનો મેળો (કાર્તિક પૂર્ણિમા) - જિ. અમદાવાદ
- ❖ સૌથી મોટો મહેલ : લક્ષ્મીવિલાસ પેલેસ - વડોદરા
- ❖ સૌથી મોટો પ્રાણીબાગ : કમલા નહેરુ ઝુઓલોજિકલ પાર્ક, કાંકરિયા - અમદાવાદ
- ❖ સૌથી ઊંચું પર્વત શિખર : ગોરખનાથ - ગિરનાર - જૂનાગઢ (1117 મીટર)
- ❖ સૌથી મોટો વનસ્પતિ ઉદ્યાન : વઘઈ બોટનિકલ ગાર્ડન - ડાંગ
- ❖ સૌથી મોટું મ્યુઝિયમ : બરોડા મ્યુઝિયમ અને પિક્ચર ગેલેરી - વડોદરા
- ❖ સૌથી મોટી ઔદ્યોગિક વસાહત : અંકલેશ્વર - ભરૂચ
- ❖ સૌથી મોટું પક્ષીઘર : ઈન્દ્રોડા પાર્ક - ગાંધીનગર
- ❖ સૌથી મોટું નાટ્યગૃહ : હેમુ ગઢવી નાટ્યગૃહ - રાજકોટ
- ❖ સૌથી મોટું ખેત ઉત્પન્ન બજાર : ઊંઝા - જિ.મહેસાણા
- ❖ સૌથી મોટું સરોવર : નળ સરોવર - જિ. અમદાવાદ અને સુરેન્દ્રનગર
- ❖ સૌથી વધુ મંદિરો ધરાવતું શહેર : પાલિતાણા - જિ. ભાવનગર (863 મંદિરો)
- ❖ સૌથી મોટું બંદર : કંડલા - કચ્છ
- ❖ સૌથી મોટી મસ્જિદ : જુમ્મા મસ્જિદ - અમદાવાદ
- ❖ સૌથી મોટી નદી : નર્મદા નદી
- ❖ સૌથી ઊંચો બંધ : સરદાર સરોવર યોજના (138.68 મીટર - નર્મદા નદી પર)
- ❖ સૌથી મોટું યુરિયા ખાતરનું કારખાનું : GNFC (ગુજરાત નર્મદા વેલી ફર્ટિલાઈઝર્સ એન્ડ કેમિકલ લિમિટેડ), ચાવજ, ભરૂચ-1976
- ❖ સૌથી મોટું ખાતર અને અન્ય પેદાશ ઉત્પન્ન કરતું કારખાનું : GSFC (ગુજરાત સ્ટેટ ફર્ટિલાઈઝર્સ એન્ડ કેમિકલ લિમિટેડ) બાજવા, વડોદરા-1962
- ❖ સૌથી જૂનું અને પ્રથમ મ્યુઝિયમ : કચ્છ મ્યુઝિયમ, ભૂજ - જિ. કચ્છ (1877)
- ❖ સૌથી મોટી ઔદ્યોગિક સંસ્થા : રિલાયન્સ - જામનગર
- ❖ સૌથી મોટી પ્રકાશન સંસ્થા : નવનીત એજ્યુકેશન લિમિટેડ - અમદાવાદ (1959)

ગુજરાત અને ગુજરાતી તરીકે સૌપ્રથમ

- ❖ પ્રથમ રાજધાની : કુશસ્થલી (દ્વારાવતી)
- ❖ પ્રથમ રાજ્યપાલ : મહેંદી નવાઝજંગ
- ❖ પ્રથમ મુખ્યમંત્રી : ડૉ. જીવરાજ નારાયણ મહેતા
- ❖ પ્રથમ કાર્યકારી અધ્યક્ષ : કલ્યાણજી મહેતા (ગુજરાત વિધાનસભા)
- ❖ પ્રથમ અધ્યક્ષ : માનસિંહજી રાણા (ગુજરાત વિધાનસભા)
- ❖ પ્રથમ ઉપાધ્યક્ષ : અંબાલાલ શાહ (ગુજરાત વિધાનસભા)
- ❖ પ્રથમ વિરોધપક્ષના નેતા : નગીનદાસ ગાંધી (ગુજરાત વિધાનસભા)
- ❖ પ્રથમ મુખ્ય સચિવ : વી. ઈશ્વરન
- ❖ પ્રથમ લોકાયુક્ત : જસ્ટિસ ડી. એચ. શુક્લ
- ❖ પ્રથમ ગૃહ સચિવ : જી. એસ. સંઘવી
- ❖ પ્રથમ મુખ્ય પોલીસવડા : કાનેરકટ
- ❖ સૌરાષ્ટ્ર રાજ્યના પ્રથમ મુખ્યમંત્રી : ઉચ્છંગરાય ઢેબર
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી ભૂમિદળના વડા : મહારાજા રાજેન્દ્રસિંહજી
- ❖ પ્રથમ પંચાયતી રાજના પ્રણેતા : બળવંતરાય મહેતા
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી રાજ્યપાલ : મંગળદાસ પકવાસા - મધ્યપ્રદેશમાં
- ❖ પ્રથમ ચીફ એન્જિનિયર : ઉપેન્દ્ર ભટ્ટ
- ❖ પ્રથમ મહિલા મુખ્યમંત્રી : આનંદીબેન પટેલ (2014)
- ❖ પ્રથમ અનાથ આશ્રમ સ્થાપનાર : મહીપતરામ રૂપરામ - અમદાવાદમાં
- ❖ પ્રથમ અંધશાળા સ્થાપનાર : નીલકંઠરાય છત્રપતિ
- ❖ સૌપ્રથમ કન્યાશાળા : અમદાવાદ (હરકુંવર શેઠાણી દ્વારા) (1850)
- ❖ છોકરીઓ માટે સૌપ્રથમ સૈનિક શાળા : ખેરવા - જિ. મહેસાણા
- ❖ વ્યાયામ પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરનાર : છોટુભાઈ પુરાણી, અંબુભાઈ પુરાણી
- ❖ પ્રથમ મિલ શરૂ કરનાર : રણછોડલાલ રેંટિયાવાળા
- ❖ ગુજરાતમાં છાપકામ કરનાર : દુર્ગારામ મહેતા : (સુરત) (1842)
- ❖ ગુજરાતી ભાષામાં છાપકામ કરનાર : ફર્દુનજી મર્ઝબાન : (મુંબઈ) (1822)
- ❖ પ્રથમ ગ્રંથાલય પ્રવૃત્તિઓના પ્રણેતા : મોતીભાઈ અમીન
- ❖ ગુજરાતની અસ્મિતાના આઘપ્રવર્તક : રણજિતરામ વાવાભાઈ મહેતા
- ❖ પ્રથમ યુનિવર્સિટી : ગુજરાત યુનિવર્સિટી - અમદાવાદ(1949)
- ❖ પ્રથમ વિદ્યાપીઠ : વલ્લભી વિદ્યાપીઠ - વલ્લભીપુર, જિ. ભાવનગર
- ❖ પ્રથમ પુસ્તકાલય : સુરત (1824)
- ❖ પ્રથમ સરકારી સ્કૂલ : અમદાવાદ (1926)
- ❖ પ્રથમ અંગ્રેજી સ્કૂલ : સુરત (1842)
- ❖ પ્રથમ કોલેજ : ગુજરાત કોલેજ - અમદાવાદ (1856)

- ❖ પ્રથમ આયુર્વેદ યુનિવર્સિટી : જામનગર (1967)
- ❖ પ્રથમ આયુર્વેદ કોલેજ : પાટણ (1923)
- ❖ દેશની પ્રથમ રેલવે યુનિવર્સિટી : વાઘોડિયા - વડોદરા
- ❖ ગુજરાતમાં મફત ફરજિયાત પ્રાથમિક શિક્ષણ શરૂ કરનાર રાજવી : મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી સમાચારપત્ર : મુંબઈ સમાચાર (1822)
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી માસિક સામયિક : બુદ્ધિપ્રકાશ (ગુજરાત સાહિત્યસભા)
- ❖ પ્રથમ ટેલિફોન સેવાની શરૂઆત : અમદાવાદ (1897)
- ❖ પ્રથમ ટપાલ સેવાની શરૂઆત : અમદાવાદ (1838)
- ❖ પ્રથમ રેડિયો કેન્દ્ર : વડોદરા (1939)
- ❖ અમદાવાદમાં રેડિયો કેન્દ્રનો પ્રારંભ : આકાશવાણી, ઈન્કમટેક્સ સર્કલ (1948)
- ❖ સૌપ્રથમ ટેલિવિઝનનો પ્રારંભ : 15 ઓગસ્ટ, 1975 - પીજ, જિ. ખેડા
- ❖ પ્રથમ વીજળીનો ગોળો : ભદ્રના કિલ્લામાં - અમદાવાદ
- ❖ પ્રથમ દવા બનાવતી ફેક્ટરી : એલેમ્બિક - વડોદરા
- ❖ પ્રથમ રાષ્ટ્રીય નમક સત્યાગ્રહ સ્મારક : દાંડી - જિ. નવસારી (2019)
- ❖ પ્રથમ રિફાઈનરી : કોયલી - વડોદરા
- ❖ પ્રથમ જ્ઞાનપીઠ એવોર્ડ : ઉમાશંકર જોશી (નિશીથ) (1967/68)
- ❖ પ્રથમ રણજિતરામ સુવર્ણચંદ્રક એવોર્ડ : ઝવેરચંદ્ર મેઘાણી (1928)
- ❖ પ્રથમ નર્મદ સુવર્ણચંદ્રક એવોર્ડ : જ્યોતીન્દ્ર દવે (1940)
- ❖ પ્રથમ આદ્ય કવિ નરસિંહ મહેતા એવોર્ડ : રાજેન્દ્ર શાહ (1999)
- ❖ પ્રથમ રાષ્ટ્રીય સાહિત્ય અકાદમી એવોર્ડ : મહાદેવભાઈ દેસાઈ (1955)
- ❖ પ્રથમ કુમાર ચંદ્રક વિજેતા : હરિપ્રસાદ દેસાઈ (1940)
- ❖ પ્રથમ રેમન મેંગેસે એવોર્ડ : ઈલાબહેન આર. ભટ્ટ (1977)
- ❖ પ્રથમ ટાગોર સાહિત્ય એવોર્ડ : ભગવાનદાસ પટેલ (2009)
- ❖ પ્રથમ પદ્મવિભૂષણ મેળવનાર ગુજરાતી : ગગન વિહારી મહેતા (1959)
- ❖ પ્રથમ પદ્મભૂષણ મેળવનાર ગુજરાતી : વી. એલ. મહેતા (1954)
- ❖ પ્રથમ પદ્મશ્રી મેળવનાર ગુજરાતી : શ્રીમતી ભાગ મહેતા (1954)
- ❖ અર્જુન એવોર્ડ મેળવનાર રમતવીર : સુધીર પરબ (ખો-ખો) (1970)
- ❖ અર્જુન એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ ગુજરાતી ક્રિકેટર : કિરણ મોરે (1993)
- ❖ નિશાન-એ-પાક એવોર્ડ મેળવનાર પ્રથમ ગુજરાતી : મોરારજી દેસાઈ
- ❖ ભારતના મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ (પ્રથમ ગુજરાતી) : હરિલાલ જે. કણિયા
- ❖ રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાના ગવર્નર બનનાર પ્રથમ ગુજરાતી : ડૉ. ઈન્દ્રપ્રસાદ પટેલ
- ❖ આઝાદ ભારતમાં જન્મેલા પ્રથમ ગુજરાતી વડાપ્રધાન : નરેન્દ્ર દામોદરદાસ મોદી
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી વડાપ્રધાન : મોરારજી દેસાઈ
- ❖ 'ભારત રત્ન' મેળવનાર પ્રથમ ગુજરાતી : મોરારજી દેસાઈ (1991), સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ (1991)
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી નાયબ વડાપ્રધાન : સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ

- ❖ પ્રથમ કેન્દ્રીય ગૃહમંત્રી : સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ
- ❖ અમદાવાદના પ્રથમ મેયર : ચિનુભાઈ ચીમનભાઈ બેરોનેટ
- ❖ ગુજરાતી એન્સાઈક્લોપીડિયા બહાર પાડનાર પ્રથમ ગુજરાતી : રતનજી ફરામજી શેઠ
- ❖ બ્રિટિશ શાસન દરમિયાન કેન્દ્રીય ધારાસભામાં સૌપ્રથમ ગુજરાતી પ્રમુખ : વિક્લભભાઈ પટેલ
- ❖ વર્ષ 1893ની શિકાગો વિશ્વધર્મ પરિષદમાં આમંત્રણ મેળવનાર ગુજરાતી : મણિલાલ દ્વિવેદી
- ❖ વર્ષ 1893ની શિકાગો વિશ્વધર્મ પરિષદમાં જૈન ધર્મનું પ્રતિનિધિત્વ કરનાર ગુજરાતી : વીરચંદ ગાંધી
- ❖ ગુજરાતમાં જહાજવાડો સ્થાપનાર પ્રથમ વ્યક્તિ : વાલચંદ હીરાચંદ
- ❖ એશિયાની સૌથી મોટી અમૂલ ડેરીના સ્થાપક : ત્રિભોવનદાસ પટેલ
- ❖ શુદ્ધ પંચાગના સૌપ્રથમ પ્રકાશક : ઈચ્છારામ દેસાઈ
- ❖ રાષ્ટ્રીય નૉલેજ પંચના સૌપ્રથમ અધ્યક્ષ : સામ પિત્રોડા
- ❖ પ્રથમ નગર : લોથલ, જિ. અમદાવાદ
- ❖ ભારતીય લશ્કરના ભૂમિદળના પ્રથમ ગુજરાતી સરસેનાપતિ : ફિલ્ડમાર્શલ જનરલ માણેકશા
- ❖ ગુજરાત વિધાનસભાનું પ્રથમ સત્ર : 18 ઓગસ્ટ, 1960
- ❖ ગુજરાતમાં પ્રથમ રાષ્ટ્રપતિશાસન : 1971થી 1972
- ❖ પ્રથમ વસ્તી ગણતરી : 1872
- ❖ ઈ.સ. 1942ની ચળવળના પ્રથમ શહીદ : વિનોદ કિનારીવાલા
- ❖ ઈ.સ. 1947ના ભાગલા દરમિયાન ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચે સંપત્તિની વહેંચણી કરવાની જવાબદારી સંભાળનાર પ્રથમ ગુજરાતી : હિરુભાઈ મૂળજીભાઈ પટેલ (એચ.એમ. પટેલ)
- ❖ જગન્નાથજી મંદિર, અમદાવાદમાંથી પ્રથમ રથયાત્રા શરૂ કરનાર : મહંતશ્રી નૃસિંહદાસજી (1878)
- ❖ પ્રથમ શબ્દકોશ બનાવનાર : નર્મદ : 'નર્મકોશ' (1873)
- ❖ વલ્લભવિદ્યાનગર યુનિવર્સિટીના સ્થાપક : ભાઈલાલભાઈ પટેલ
- ❖ એશિયાનું સૌથી મોટું સહકારી ક્ષેત્રનું ખાંડનું કારખાનું : બારડોલી, જિ. સુરત (1956)
- ❖ પ્રથમ સચિત્ર ગુજરાતી માસિક શરૂ કરનાર : હાજી મહંમદ અલ્લારખિયાં શિવજી (20મી સદી)
- ❖ ગુજરાતમાં 'મુશાયરા'ની શરૂઆત કરનાર : અબ્દુલ રહીમ ખાનેખાન
- ❖ સૌપ્રથમ લોટસ ટેમ્પલ : ગોધરા (પંચમહાલ) (દેશનું બીજું) (દેશનું પ્રથમ : દિલ્હી)
- ❖ બિલિયર્ડ્સમાં વિશ્વ ચેમ્પિયન ખેલાડી : ગીત શેઠી અને પંકજ અડવાણી
- ❖ દેશનું પ્રથમ સોલાર વિલેજ : રસૂલપુરા - જિ. ગીર સોમનાથ
- ❖ ભારતનું સૌપ્રથમ કાર્ટૂન નેટવર્ક થીમ પાર્ક : એમેઝિયા - સુરત
- ❖ સૌપ્રથમ લો કંપની : ગિફ્ટ સિટી - ગાંધીનગર
- ❖ દેશનું પ્રથમ બર્ડ ICU : જામનગર
- ❖ સૂર્યઊર્જા આધારિત 100% આરોગ્ય કેન્દ્ર ધરાવનાર જિલ્લો : સુરત
- ❖ પ્રથમ બંદર : ભૃગુકચ્છ (ભરૂચ) (ઈ.સ.પૂર્વ 2000)
- ❖ પ્રથમ રેલવે લાઈન : અંકલેશ્વર-ઉત્તરાણ (46.4 કિમી.) (1855)
- ❖ પ્રથમ વુમન ઈન્ડસ્ટ્રિયલ પાર્ક (મહિલા GIDC) : સાણંદ - જિ. અમદાવાદ
- ❖ સૌપ્રથમ માઉન્ટ એવરેસ્ટ સર કરનાર ગુજરાતી : મેહુલ જોશી

- ❖ પ્રથમ આર્યરી એન્ડ શુટિંગ એકેડેમી : દ્રોણાચાર્ય એકેડેમી - ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
- ❖ પ્રથમ ગાય માટેનું અભયારણ્ય : કામધેનુ અભયારણ્ય - ગામ : ધરમપુર, જિ. પોરબંદર (2017)
- ❖ દેશની પ્રથમ ખાનગી ટ્રેન : તેજસ એક્સપ્રેસ (અમદાવાદથી મુંબઈ)
- ❖ દેશનું પ્રથમ મેરિટાઈમ ક્લસ્ટર : ગિફ્ટ સિટી - ગાંધીનગર
- ❖ દેશનો પ્રથમ કેરોસીન મુક્ત જિલ્લો : ગાંધીનગર
- ❖ સૌપ્રથમ ઈન્ટરનેટ જોડાણ ધરાવતું સ્મશાન : કીર્તિધામ - સિદ્ધપુર, જિ. પાટણ
- ❖ ભારતની પ્રથમ ડિજિટલ ચેંકપોસ્ટ : શામળાજી - જિ. અરવલ્લી
- ❖ ભારતનો પ્રથમ wifi તાલુકો : ખેડબ્રહ્મા - જિ. સાબરકાંઠા
- ❖ સૌર ઊર્જાથી રાત્રિપ્રકાશ મેળવતું ગામ : મેથાણ - જિ. પાટણ
- ❖ દેશનો પ્રથમ કેનાલ ટોપ સોલાર પ્રોજેક્ટ : નર્મદા કેનાલ - ગામ : ચંદ્રાસણ, જિ. મહેસાણા
- ❖ ગુજરાતમાં પ્રથમ મુસ્લિમ સૂબો : આલપખાન (અલ્લાઉદ્દીન ખિલજીનો સૂબો)
- ❖ ગુજરાતમાં પ્રથમ મુઘલ સુબેદાર : મિર્ઝા અઝીઝ કોકા
- ❖ સૌપ્રથમ સામૂહિક બાયોગેસ પ્લાન્ટ : મેથાણ - જિ. પાટણ
- ❖ સાંધ્ય કોર્ટ શરૂ કરનાર પ્રથમ રાજ્ય : ગુજરાત
- ❖ પ્રથમ વિદ્યુત રેલવે : અમદાવાદથી મુંબઈ (1974)
- ❖ અમદાવાદમાં પ્રથમ ટેલિફોન એક્ષચેન્જ : (17 જુલાઈ, 1897) (પાંચકૂવા વિસ્તારમાં)
- ❖ 10% આર્થિક અનામત લાગુ કરનાર પ્રથમ રાજ્ય : ગુજરાત
- ❖ 'રિયુઝ ઓફ ટ્રીટ્ડ વેસ્ટ વોટર નીતિ' જાહેર કરનાર પ્રથમ રાજ્ય : ગુજરાત
- ❖ ગુજરાતનું પ્રથમ સૌર ઊર્જા સંચાલિત મ્યુઝિયમ : મહારાજા ફતેહસિંહ મ્યુઝિયમ - વડોદરા
- ❖ ભારતનો પ્રથમ ડાયનોસોર ફોસિસ પાર્ક : બાલાસિનોર
- ❖ ક્લાઈમેટ ચેન્જ વિભાગ શરૂ કરનારું દેશનું પ્રથમ રાજ્ય : ગુજરાત
- ❖ ભારતના પ્રથમ ડિઝાઈન ડેવલપમેન્ટ સેન્ટર 'ફેશનોવા' લૉન્ચ કરનાર શહેર : સુરત
- ❖ પ્રથમ સરોવર : સુદર્શન સરોવર - જૂનાગઢ

ગુજરાતી ફિલ્મો

- ❖ પ્રથમ કરમુક્ત ગુજરાતી ફિલ્મ : અખંડ સૌભાગ્યવતી
- ❖ આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણે સન્માન મેળવનાર પ્રથમ ગુજરાતી ફિલ્મ : કંકુ
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી મૂક ફિલ્મ : શેઠ સગાળશા (1925)
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી બોલતી ફિલ્મ : નરસિંહ મહેતા (1932)
- ❖ પ્રથમ બોલતી રમુજી ગુજરાતી ફિલ્મ : ફાંફડો ફિતૂરી
- ❖ પ્રથમ ગુજરાતી રાજકીય ફિલ્મ : ભક્ત વિદૂર

ગુજરાતના ભૌગોલિક ઉપનામ

નામ	સ્થળ	નામ	સ્થળ
❖ ભારતનું ડેન્માર્ક (રેરી રાજ્ય)	ગુજરાત	❖ ચોરવાડનો હરિયાળો પ્રદેશ	લીલીનાથેર
❖ ઉધાનનગરી, ગુજરાતનું ચંદીગઢ	ગાંધીનગર	❖ માલધારીઓની માતા	મચ્છુ
❖ મંદિરોની નગરી, અહિંસાનગરી, શાકાહારી નગરી	પાલિતાણા	❖ યુકેલિપ્ટસનો જિલ્લો	ભાવનગર
❖ વાડીઓનો જિલ્લો	જૂનાગઢ	❖ દક્ષિણ ગુજરાતનું મહાબળેશ્વર	નારગોલ
❖ ઔદ્યોગિક નગરી	વાપી	❖ દક્ષિણનું કાશી	ચાંદોદ
❖ ભારતનું માન્યેસ્ટર, ભારતનું બોસ્ટન	અમદાવાદ	❖ પારસીઓનું કાશી	ઉદવાડા
❖ ગાંધીજીનું નિવાસસ્થાન	હૃદયકુંજ	❖ પ્રવાહી રસાયણ બંદર	દહેજ
❖ સૌરાષ્ટ્રનું પેરિસ, પિત્તળ નગરી	જામનગર	❖ નાગરોનું આદ્યસ્થાન	વડનગર
❖ ગુજરાતની સંસ્કાર નગરી	વડોદરા	❖ મગરોની નદી	વિશ્વામિત્રી
❖ સૌરાષ્ટ્રની સંસ્કાર નગરી	ભાવનગર	❖ સૂર્યપુત્રી	તાપી
❖ સૌરાષ્ટ્રની આન, બાન અને શાન	રાજકોટ	❖ ગુજરાતનું ચેરાપૂંજી	ધરમપુર
❖ સૌરાષ્ટ્રનું કાશ્મીર	મહુવા	❖ વિદ્યાનગરી	વલ્લભવિદ્યાનગર
❖ કચ્છનું પેરિસ	મુંદ્રા	❖ મસાલાનું શહેર	ઊંઝા
❖ મરુભૂમિનું મોતી	વચ્છરાજબેટ	❖ સાક્ષરભૂમિ	નડિયાદ
❖ સોનાની નગરી	દારકા	❖ પુસ્તકોની નગરી	નવસારી
❖ સોનાની મૂસ્ત	સુરત	❖ સત્યાગ્રહની ભૂમિ	બારડોલી
❖ ભારતનું ટોકિયો, હીરાનગરી	સુરત	❖ ગેટ - વે - ઓફ પોર્ટ	હજીરા
❖ સુદામાપુરી	પોરબંદર	❖ શ્વેતકાંતિની ભૂમિ	આણંદ
❖ સાધુઓનું પિયર	ગિરનાર	❖ મૈકલકન્યા, રેવા, સમોદભવા, ગુજરાતની જીવાદોરી નર્મદા	

પ્રદેશો અને સ્થળોનાં પ્રાચીન નામો

- ❖ ગુજરાતનો ઉત્તર ભાગ : આર્નત
- ❖ ગુજરાતનો દક્ષિણ ભાગ : લાટ/લાટિકા
- ❖ ગુજરાતનો પશ્ચિમ ભાગ : સૌરાષ્ટ્ર
- ❖ અમદાવાદ : આશાવલી, કર્ણાવતી, અહમદાબાદ
- ❖ પોરબંદર : સુદામાપુરી
- ❖ વઢવાણ : વર્ધમાનપુર
- ❖ વડનગર : આનંદપુર, આનર્તપુર, ચમત્કારપુર
- ❖ સાબરમતી : શ્વાભ્રમતી
- ❖ અમરેલી : અમરાવલી, અમરાવતી
- ❖ તુલસીશ્યામ : તત્પોદકકુંડ
- ❖ દ્વારકા/બેટદ્વારકા : દ્વારામતી/દારૂકાવન
- ❖ દાહોદ : દધિપટ્ટ, દધિપુરાનગર
- ❖ ભાવનગર : દ્રોણમુખ, ગોહિલવાડ
- ❖ વડોદરા : વટપદ્રક
- ❖ સુરત : સૂર્યપુર
- ❖ ઊનાથી ચોરવાડ વચ્ચેનો વિસ્તાર : લીલી નાથેર
- ❖ માણાવદરથી નવી બંદર વચ્ચેનો વિસ્તાર : ઘેડ
- ❖ કચ્છના નાના અને મોટા રણ વચ્ચેનો વસ્તાર : વાગડ
- ❖ જૂનાગઢની આસપાસનો વિસ્તાર : સોરઠ, સુલકા
- ❖ જામનગર, દેવભૂમિ દ્વારકા : હાલાર
- ❖ મોડાસા : મહુડાસુ
- ❖ તારંગા : તારણદુર્ગ
- ❖ ગણદેવી : ગુણપટ્ટિકા
- ❖ ધોળકા : ધવલ્લકપુર
- ❖ મોઢેરા : ભગવદ્ગામ
- ❖ તળાજા : તાલધ્વજપુરી
- ❖ અંકલેશ્વર : અંકુલેશ્વર
- ❖ કડી : કાંતપુર, રસુલાબાદ, કતીપુર
- ❖ કપડવંજ : કર્પટ વાણિજ્ય
- ❖ ખેડબ્રહ્મા : બ્રહ્મક્ષેત્ર
- ❖ રૂપાલ : રૂપાનગરી
- ❖ હાથબ : હસ્તવપ્ર / હસ્તવદ્ર
- ❖ સંખેડા : સંગમખેડક
- ❖ હળવદ : હલપદ્ર
- ❖ લોથલ : લોથસ્થળ
- ❖ વડાલી : વડથલી
- ❖ વાલોડ : વડપલ્લી
- ❖ વેરાવળ : વેરાકુલ
- ❖ વલસાડ : વલ્લરખંડ
- ❖ સાબરકાંઠા અને મહેસાણાનો વિસ્તાર : હિડિમ્બાવન
- ❖ હિંમતનગર : અહમદનગર
- ❖ સરસ્વતીનો કાંઠો : સારસ્વત મંડલ
- ❖ સાયલા : ભગતગામ
- ❖ શામળાજી : ગદાધર ક્ષેત્ર
- ❖ વિસનગર : વીસલનગર
- ❖ શંખેશ્વર : શંખપુર
- ❖ શિવરાજપુર : શિવભાગપુર
- ❖ ડભોઈ : દર્ભવતી
- ❖ ખેડા : ખેટક
- ❖ ખંભાત : સ્તંભતીર્થ
- ❖ ડાકોર : ડંકપુર
- ❖ ઈસરોલી : ઈકારકી
- ❖ સંજાણ : સંપાન
- ❖ બોટાદના ઉત્તરભાગ અને અમદાવાદનો દક્ષિણ ભાગ વચ્ચેનો વિસ્તાર : ભાલ
- ❖ બનાસકાંઠાનો વિસ્તાર : ગોઢ
- ❖ મહેસાણાનો સતલાસણા તાલુકો વિસ્તાર : ગઢવાડા
- ❖ ભરૂચ : ભૃગુ કચ્છ, બારીગાઝા, બ્રોચ
- ❖ ચાંપાનેર : મુહમ્મદાબાદ
- ❖ જૂનાગઢ : મુસ્તાફાબાદ
- ❖ મોઢેરાની આસપાસનો પ્રદેશ : ધર્મારાણ્ય ક્ષેત્ર
- ❖ બોરસદ : બદરસિદ્ધિ
- ❖ ધૂમલી : ભૂતાંબલિકા
- ❖ બનાસ : પાણાશિા / પણાંશા
- ❖ સરસ્વતી : અર્જુના, સારસ્વત
- ❖ મહુડી : મધુપુરી
- ❖ સુરેન્દ્રનગર : ઝાલાવાડ
- ❖ ભદ્રેશ્વર : ભદ્રાવતી
- ❖ પાલનપુર : પ્રહ્લાદનપુર
- ❖ ગોધરા : ગૌડુક, ગો-ધરા

મહાનુભાવોના ઉપનામ

- ❖ નરસિંહ મહેતા : આદિ કવિ
- ❖ મીરાંબાઈ : દાસી જનમ જનમની
- ❖ પ્રેમાનંદ : મહાકવિ
- ❖ ઉમાશંકર જોશી : વિશ્વશાંતિના કવિ
- ❖ હેમચંદ્રાચાર્ય : કલિકાલ સર્વજ્ઞ, ગુજરાતના જ્યોર્તિધર
- ❖ ગાંધીજી : રાષ્ટ્રપિતા, બાપુ, સાબરમતીના સંત, મહાત્મા
- ❖ ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર : બંધારણના ઘડવૈયા
- ❖ વલ્લભભાઈ પટેલ : સરદાર, લોખંડી પુરુષ, ભારતના બિસ્માર્ક
- ❖ કુમારપાળ : ગુજરાતનો અશોક
- ❖ નર્મદ : યુગ વિધાયક સર્જક
- ❖ મોહનલાલ પંડ્યા : ડુંગળી ચોર
- ❖ રવિશંકર મહારાજ : મૂક સેવક

- ❖ રવિશંકર રાવળ : કલાગુરુ
- ❖ ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિક : અમીર શહેરના ગરીબ ફકીર
- ❖ ડૉ. ચંદુલાલ દેસાઈ : છોટે સરદાર
- ❖ ડૉ. હોમી ભાભા : અણુશક્તિના પિતામહ
- ❖ જામ રણજિતસિંહજી : ક્રિકેટનો જાદુગર
- ❖ સર જમશેદજી જીજીભાઈ : હિન્દના હાતિમતાઈ
- ❖ પંડિત સુખલાલજી : પ્રજ્ઞાયક્ષુ, પ્રકાંડપંડિત
- ❖ નરસિંહરાવ દિવેટિયા : સાહિત્ય દિવાકર
- ❖ ગોવર્ધનરામ ત્રિપાઠી : પંડિત યુગના પુરોધા
- ❖ ઝવેરચંદ મેઘાણી : રાષ્ટ્રીય શાયર
- ❖ કસ્તૂરભાઈ લાલભાઈ : શીલભદ્ર શ્રેષ્ઠી
- ❖ ઉછરંગરાય ઢેબર : લોકાભિમુખ રાજપુરુષ

નદીકિનારે વસેલાં શહેરો

- ❖ સાબરમતી : અમદાવાદ, ગાંધીનગર, મહુડી, વૌઠા
- ❖ નર્મદા : ભરૂચ, ચાંદોદ, કરનારી, શુક્લતીર્થ, માલસર
- ❖ તાપી : સુરત, માંડવી, નિઝર
- ❖ સરસ્વતી : સિદ્ધપુર, પાટણ, દાંતા
- ❖ બનાસ : ડીસા, શિહોરી, દાંતીવાડા, રાધનપુર
- ❖ ઔરંગા : વલસાડ
- ❖ પૂર્ણા : નવસારી, મહુવા, જલાલપોર
- ❖ પુષ્પાવતી : મોઢેરા, ઉનાવા, મીરાદાતાર
- ❖ વઢવાણ ભોગાવો : ચોટીલા, સાયલા, વઢવાણ, સુરેન્દ્રનગર, મૂળી
- ❖ લીંબડી ભોગાવો : લીંબડી, થોરિયાળી
- ❖ સૂક ભાદર : ધંધુકા, રાણપુર, ધોલેરા
- ❖ ઘેલો : ઘેલા સોમનાથ, વલ્લભીપુર, ગઢડા
- ❖ આજી : રાજકોટ
- ❖ અંબિકા : વાંસદા
- ❖ કાળુભાર : સમઢિયાળા
- ❖ શેઢી : નરિયાદ
- ❖ મહી : વણાકબોરી, કડાણા
- ❖ રૂકમાવતી : માંડવી
- ❖ ગોમતી : દ્વારકા

- ❖ ફોફળ : જામકંડોરણા
- ❖ માલણ : મહુવા
- ❖ ગોદરા : ધ્રાંગધ્રા
- ❖ મચ્છુ : વાંકાનેર, મોરબી, માળિયા (મિયાણા)
- ❖ શિંગવડો : કોડીનાર
- ❖ શેત્રુંજી : ધારી, પાલિતાણા
- ❖ ભાદર : જસદણ, જેતપુર, નવીબંદર, ધોરાજી, ઉપલેટા, કુતિયાણા
- ❖ માઝુમ : મોડાસા
- ❖ મેશ્વો : શામળાજી, દેવનીમોરી
- ❖ હાથમતી : હિંમતનગર
- ❖ હરણાવ : ખેડબ્રહ્મા
- ❖ મેણ : ક્વાંટ
- ❖ પાર : પારડી
- ❖ વાત્રક : મહેમદાવાદ, ઉત્કંઠેશ્વર
- ❖ વિશ્વામિત્રી : વડોદરા
- ❖ મહોર : કપડવંજ
- ❖ અમરાવતી : વાલિયા
- ❖ દમણગંગા : સેલવાસ, વાપી

- ❖ કોલક : ઉદવાડા
- ❖ નિલકા : ભીમનાથ, બરવાળા
- ❖ નારા : લખપત
- ❖ મીઠોળા : બારડોલી
- ❖ વેંગણિયા : ગણદેવી
- ❖ રેમી : ટંકારા

- ❖ ઘી : ખંભાળિયા
- ❖ ઝોલાપુરી : પીપાવાવ
- ❖ બગડ : બગદાણા
- ❖ ઉતાવળી : બોટાદ
- ❖ વાલ્મીકિ : વાલોડ
- ❖ માલણ : મહુવા (જિ. ભાવનગર)

અગત્યની વાવ

- ❖ રાણકી વાવ : પાટણ
- ❖ અડાલજની વાવ : ગાંધીનગર
- ❖ બાઈ હરીરની વાવ(દાદા હરીરની વાવ) : અમદાવાદ
- ❖ બોતેર કોઠાની વાવ : મહેસાણા
- ❖ અડીકડીની વાવ : જૂનાગઢ
- ❖ કાજી વાવ : હિંમતનગર (સાબરકાંઠા)
- ❖ સીગર વાવ : કપડવંજ (ખેડા)
- ❖ કુંડ વાવ : કપડવંજ (ખેડા)
- ❖ રાણી વાવ : કપડવંજ (ખેડા)
- ❖ કાંઠાની વાવ : કપડવંજ (ખેડા)
- ❖ દૂધિયા વાવ : ભદ્રેશ્વર (કચ્છ)
- ❖ પાંડવકુંડ વાવ : ભદ્રેશ્વર (કચ્છ)
- ❖ સેલોર વાવ : ભદ્રેશ્વર (કચ્છ)
- ❖ વણઝારી વાવ : વઢવાણ (સુરેન્દ્રનગર)
- ❖ કંસારી વાવ : ઘુમલી (દેવભૂમિ દ્વારકા)
- ❖ વિક્રિયા વાવ : ઘુમલી (દેવભૂમિ દ્વારકા)
- ❖ માધાવાવ : વઢવાણ (સુરેન્દ્રનગર)
- ❖ નવલખી વાવ : વડોદરા
- ❖ હીરુ વાવ, વણઝારી વાવ : મોડાસા (અરવલ્લી)
- ❖ વાંકાનેરની વાવ : વાંકાનેર (મોરબી)
- ❖ વડવાળી વાવ : ખંભાત (આણંદ)
- ❖ ધર્મશ્વરી વાવ : મોઢેરા (મહેસાણા)
- ❖ હેલિકલ વાવ : પાવાગઢ (પંચમહાલ)

- ❖ બ્રહ્મા વાવ : ખેડબ્રહ્મા (સાબરકાંઠા)
- ❖ દેશોતર વાવ : દેશોતર, ઈડર (સાબરકાંઠા)
- ❖ વીશીવાવ : વિસાવદર (જૂનાગઢ)
- ❖ મસ્જિદ વાવ : સદરગઢ (જૂનાગઢ)
- ❖ સોઢાળી વાવ : માંગરોળ (જૂનાગઢ)
- ❖ ગોલણ વાવ : કોડીનાર (ગીર સોમનાથ)
- ❖ સેમર વાવ : વેરાવળ (ગીર સોમનાથ)
- ❖ ભોજન વાવ : ચક્કરગઢ (અમરેલી)
- ❖ લાલા વાવ : ઈશ્વરીયા (અમરેલી)
- ❖ ગોકળ વાવ : ગીરિયા (અમરેલી)
- ❖ હનુમાન વાવ : બગસરા (અમરેલી)
- ❖ રચન વાવ : ચીતલ (અમરેલી)
- ❖ ગીરધર વાવ : સાવરકુંડલા (અમરેલી)
- ❖ રાજબા વાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ ચોબારી વાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ રાતબા વાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ પંજુભટ્ટ વાવ : જામનગર
- ❖ જેતા વાવ : ઘુમલી (દેવભૂમિ દ્વારકા)
- ❖ મીનળ વાવ : વિરપુર (રાજકોટ)
- ❖ શક્તિ વાવ : રાજકોટ
- ❖ આશાપુરા વાવ : અસારવા (અમદાવાદ)
- ❖ જેઠાભાઈની વાવ : ઈસનપુર (અમદાવાદ)

અગત્યના કૂવાઓ

- ❖ ભમ્મરિયો કૂવો : મહેમદાવાદ
- ❖ બહાદુરશાહનો કૂવો : પાટણ
- ❖ દેરાણી-જેઠાણી કૂવો : પાટણ

- ❖ નવઘણ કૂવો : જૂનાગઢ
- ❖ ઝરમરિયો કૂવો : વડનગર

અગત્યના તળાવો

- ❖ કુલસર તળાવ : ભદ્રેશ્વર
- ❖ ચકાસર તળાવ : શંખાસર
- ❖ દેસલસર તળાવ : ભૂજ
- ❖ હમીરસર તળાવ : ભૂજ
- ❖ તૃણા તળાવ : ભુજ
- ❖ છાબ તળાવ : દાહોદ
- ❖ મુપાલા તળાવ : દાહોદ
- ❖ રામસાગર તળાવ : ગોધરા
- ❖ કનેવાલ તળાવ : ગોધરા
- ❖ અલિયાસર તળાવ : અબડાસા
- ❖ બોડા તળાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ ધરમ તળાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ ભવાની તળાવ : પાલિતાણા
- ❖ લાલપરી તળાવ : રાજકોટ
- ❖ રાંદેરડા તળાવ : રાજકોટ
- ❖ ગોપી તળાવ : બેટ દ્વારકા
- ❖ રત્ન તળાવ : બેટ દ્વારકા
- ❖ શર્મિષ્ઠા તળાવ : વડનગર
- ❖ થોળ તળાવ : થોળ
- ❖ દુર્લભ તળાવ : પાટણ
- ❖ રાણી તળાવ : ઈડર
- ❖ રણમલેશ્વર તળાવ : ઈડર
- ❖ કર્માબાઈ તળાવ : શામળાજી
- ❖ ભાંખડિયા તળાવ : પ્રાંતિજ
- ❖ મનુસર તળાવ : વિરમગામ
- ❖ ગંગાસર તળાવ : વિરમગામ
- ❖ મલાવ તળાવ : ધોળકા
- ❖ બોર તળાવ : ભાવનગર
- ❖ ગૌરીશંકર તળાવ : ભાવનગર
- ❖ ખોડિયાર તળાવ : રાજપરા
- ❖ સૌમ્ય તળાવ : પ્રભાસપાટણ
- ❖ આજવા તળાવ : વડોદરા
- ❖ મહંમદ તળાવ : વડોદરા
- ❖ ધોબી તળાવ : વડોદરા

- ❖ દશપુરા તળાવ : વડોદરા
- ❖ તેન તળાવ : ડભોઈ
- ❖ નાગેશ્વર તળાવ : ડભોઈ
- ❖ નાગેશ્વર તળાવ : ખંભાત
- ❖ નાગેશ્વર તળાવ : જંબુસર
- ❖ કનકા તળાવ : લુણાવાડા
- ❖ વડા તળાવ : ગણદેવી
- ❖ દળિયું તળાવ : વિસનગર
- ❖ સૈકુખાં તળાવ : જેતલપુર
- ❖ છાસિયું તળાવ : પાવાગઢ
- ❖ દૂધિયું તળાવ : પાવાગઢ
- ❖ તેલિયું તળાવ : પાવાગઢ
- ❖ રાખોડિયા તળાવ : વલસાડ
- ❖ ગોળી તળાવ : સુરત
- ❖ કાંકરિયા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ ચંડોળા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ નરસિંહ મહેતા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ રવિ તળાવ : મહેસાણા
- ❖ ગુંજા તળાવ : મહેસાણા
- ❖ મેડા તળાવ : પંચમહાલ
- ❖ વડા તળાવ : ચાંપાનેર
- ❖ નરોડા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ ચાંદલોડિયા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ પાંચા તળાવ : અમદાવાદ
- ❖ અડોલા તળાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ સમતસર તળાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ ખંભાળા તળાવ : પોરબંદર
- ❖ ફોદળા તળાવ : પોરબંદર
- ❖ નિષ્પાપ સરોવર : દેવભૂમિ દ્વારકા
- ❖ જોગાયર તળાવ : સુરેન્દ્રનગર
- ❖ સુદર્શન તળાવ : જૂનાગઢ

અગત્યના ગંદરો

❖ કંડલા (FTZ) : કચ્છ	❖ જાફરાબાદ : અમરેલી
❖ માંડવી : કચ્છ	❖ વિહલ : અમદાવાદ
❖ કોટેશ્વર : કચ્છ	❖ ધોલેરા (SIR) : અમદાવાદ
❖ જખૌ : કચ્છ	❖ હાંસોટ : ભરૂચ
❖ નવલખી : મોરબી	❖ ટંકારી : ભરૂચ
❖ સિક્કા : જામનગર	❖ કાવી : ભરૂચ
❖ બેડી : જામનગર	❖ મગદલ્લા : સુરત
❖ જોડિયા : જામનગર	❖ હજીરા : સુરત
❖ સલાયા : દેવભૂમિ દ્વારકા	❖ ઓલપાડ : સુરત
❖ ઓખા : દેવભૂમિ દ્વારકા	❖ ઓજલ : નવસારી
❖ પોશિત્રા : દેવભૂમિ દ્વારકા	❖ બીલીમોરા : નવસારી
❖ પિંઢારા : દેવભૂમિ દ્વારકા	❖ બોરસી : નવસારી
❖ પોરબંદર : પોરબંદર	❖ મરોલી : વલસાડ
❖ વેરાવળ : ગીર સોમનાથ	❖ ઉમરગામ : વલસાડ
❖ હિરાકોટ : ગીર સોમનાથ	❖ ઉમરસાડી : વલસાડ
❖ માઢવડ : ગીર સોમનાથ	❖ ચંદ્રકેત : વલસાડ
❖ પીપાવાવ : અમરેલી	❖ નારગોલ : વલસાડ
❖ ધારા : અમરેલી	

ગુજરાતના અગત્યના મહેલો / પેલેસ

❖ નીલમબાગ પેલેસ : ભાવનગર	❖ પતઈ - રાવળનો મહેલ : ચાંપાનેર
❖ લક્ષ્મીવિલાસ પેલેસ : વડોદરા	❖ પ્રતાપવિલાસ પેલેસ : જામનગર
❖ નજરબાગ મહેલ : વડોદરા	❖ બાલારામ પેલેસ : બાલારામ, પાલનપુર
❖ મકરપુરા પેલેસ : વડોદરા	❖ વાસંદાનો મહેલ : વાસંદા, નવસારી
❖ વિજયવિલાસ પેલેસ : માંડવી	❖ ખંભાળાનો મહેલ : ખંભાળા
❖ આયના મહેલ : ભુજ	❖ વિજય પેલેસ : રાજપીપળા
❖ શરદબાગ પેલેસ : ભુજ	❖ પન્નાવિલાસ મહેલ : રાજપીપળા
❖ રાવ પ્રાગમલજીનો મહેલ : ભુજ	❖ રાજ મહેલ : હિંમતનગર
❖ ચાંદા-સૂરજનો મહેલ : મહેમદાવાદ	❖ જૂનાગઢના નવાબનો મહેલ : ચોરવાડ

ગુજરાતની અગત્યની ભૂમિઓ

❖ વાસુકીનાગની ભૂમિ : થાનગઢ (સુરેન્દ્રનગર)	❖ ધોયાદેવની ભૂમિ : ધંધુકા (અમદાવાદ)
❖ તંબોળી નાગની ભૂમિ : ધ્રોળ (જામનગર)	❖ ચાર મલિયા નાગની ભૂમિ : ચૂડા (સુરેન્દ્રનગર)
❖ ધરણિધર શેષનાગની ભૂમિ : ઢીમા (બનાસકાંઠા)	

ગુજરાતની બહુહેતુક સિંચાઈ યોજનાઓ

નદી	બંધ	જિલ્લો
નર્મદા	સરદાર સરોવર	નર્મદા
કરજણ	કરજણ	નર્મદા
સરસ્વતી	મુક્તેશ્વર	બનાસકાંઠા
સીપુ	સીપુડેમ	બનાસકાંઠા
બનાસ	દાંતીવાડા	બનાસકાંઠા
મહી	વણાકબોરી	મહીસાગર
મહી	કડાણા	મહીસાગર
તાપી	ઉકાઈ	તાપી
તાપી	કાકરાપાર	સુરત
દમણગંગા	દમણગંગા	વલસાડ
વઢવાણ ભોગાવો	નાયકા અને ધોળી ધજા	સુરેન્દ્રનગર
લીમડી ભોગાવો	થોરિયાળી બંધ	સુરેન્દ્રનગર
શેત્રુંજી	ખોડિયાર ડેમ	અમરેલી
શેત્રુંજી	રાજસ્થળી	ભાવનગર
સુખી	સુખી	છોટા ઉદેપુર
મેશ્વો	મેશ્વો	અરવલ્લી
વાત્રક	વાત્રક	અરવલ્લી
ખારી	રુદ્રમાતા ડેમ	કચ્છ
સાબરમતી	ધરોઈ	મહેસાણા
હાથમતી	હાથમતી	સાબરકાંઠા/અરવલ્લી
ગુહાઈ	ગુહાઈ	સાબરકાંઠા
ઊંડ	ઊંડ	જામનગર
દેવ	દેવ	પંચમહાલ
મચ્છુ	મચ્છુ-1, મચ્છુ-2	મોરબી
હિરણ	કમલેશ્વર અને ઉમરેઠી	ગીરસોમનાથ
પાનમ	પાનમ	મહીસાગર

ગુજરાતના રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન

રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન	સ્થાપના વર્ષ	તાલુકો	જિલ્લો
ગીર નેશનલ પાર્ક	1975	ઊના	ગીર સોમનાથ
મરીન નેશનલ પાર્ક	1982	ઓખાથી જાડિયા	જામનગર, દેવભૂમિ દ્વારકા
વેળાવદર નેશનલ પાર્ક	1976	વલ્લભીપુર	ભાવનગર
વાસંદા નેશનલ પાર્ક	1979	વાસંદા	નવસારી

ગુજરાતના અભયારણ્ય

અભયારણ્ય	સ્થાપના વર્ષ	તાલુકો	જિલ્લો
નળ સરોવર પક્ષી અભયારણ્ય	1969	સાણંદ, લખતર	અમદાવાદ, સુરેન્દ્રનગર
ઘુડખર અભયારણ્ય	1973	ધ્રાંગધ્રા	કચ્છ, સુરેન્દ્રનગર
કચ્છ ઘોરાડ પક્ષી અભયારણ્ય	1992	અબડાસા	કચ્છ
સુરપાણેશ્વર અભયારણ્ય	1982	ડેડિયાપાડા	નર્મદા
પૂર્ણા અભયારણ્ય	1990	આહવા	ડાંગ
થોળ પક્ષી અભયારણ્ય	1988	કડી	મહેસાણા
ગિરનાર વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય	2008	જૂનાગઢ	જૂનાગઢ
બરડા અભયારણ્ય	1979	રાણાવાવ	પોરબંદર
હિંગોળગઢ અભયારણ્ય	1980	જસદણ - વિંછિયા	રાજકોટ
રામપરા અભયારણ્ય	1988	વાંકાનેર	મોરબી
ખીજડિયા પક્ષી અભયારણ્ય	1981	જોડીયા	જામનગર
ગાગા(મહાગંગા) પક્ષી અભયારણ્ય	1988	કલ્યાણપુર	દેવભૂમિ દ્વારકા
મરીન અભયારણ્ય	1980	ઓખાથી જોડિયા	જામનગર, દેવભૂમિ દ્વારકા
પોરબંદર પક્ષી અભયારણ્ય	1988	પોરબંદર	પોરબંદર
પાણિયા અભયારણ્ય	1989	ધારી	અમરેલી
રતનમહાલ રીંછ અભયારણ્ય	1982	લીમખેડા - ધાનપુર	દાહોદ
બાલારામ રીંછ અભયારણ્ય	1989	પાલનપુર	બનાસકાંઠા
જેસોર રીંછ અભયારણ્ય	1978	અમીરગઢ	બનાસકાંઠા
જાંબુઘોડા રીંછ અભયારણ્ય	1990	જાંબુઘોડા	પંચમહાલ
કામધેનુ અભયારણ્ય (ગાય માટે જાણીતું)	2015	ગામઃધરમપુર તા. રાણાવાવ	પોરબંદર
મિતિયાલા અભયારણ્ય	2004	અમરેલી	અમરેલી
પિરોટન દરિયાઈ અભયારણ્ય	—	ઓખા મંડળ	દેવભૂમિ દ્વારકા
ગીર અભયારણ્ય	1965	ઊના	ગીર સોમનાથ

નોંધ

1. ગુજરાતનું સૌથી મોટું રીંછ અભયારણ્ય : જેસોર રીંછ અભયારણ્ય
2. ગુજરાતનું સૌથી મોટું પક્ષી અભયારણ્ય : નળ સરોવર પક્ષી અભયારણ્ય
3. ગુજરાતની રામસર સાઈટ : નળ સરોવર પક્ષી અભયારણ્ય, થોળ અભયારણ્ય, વઢવાણા જળાશય
4. ડુમખલ તરીકે જાણીતું અભયારણ્ય : સુરપાણેશ્વર અભયારણ્ય
5. 2012માં ગેઈન રિઝર્વ જાહેર થયેલ અભયારણ્ય : થોળ પક્ષી અભયારણ્ય
6. ગુજરાતનું સૌથી મોટું પ્રાકૃતિક શિક્ષણ તાલીમ કેન્દ્ર : હિંગોળગઢ અભયારણ્ય
7. ગુજરાતનું ગાયો માટેનું એકમાત્ર અભયારણ્ય : કામધેનુ અભયારણ્ય
8. ફલેમિંગો માટે પીન્ક સેલિબ્રેશન યોજાતું અભયારણ્ય : પોરબંદર પક્ષી અભયારણ્ય
9. જવાહરલાલ નહેરુ ઔષધિક વનસ્પતિ ઉદ્યાન - ગાંધીનગર

ગેઈન રિઝર્વ / કન્ઝર્વેશન રિઝર્વ

વર્ષ	નામ	જિલ્લો
2008	છારીઢંઢ કન્ઝર્વેશન	કચ્છ
2012	થોળ ગેઈમ	મહેસાણા

ગુજરાતની ડેરીઓ - મુખ્ય મથક

મધુર ડેરી, મધર ડેરી : ગાંધીનગર	દૂધધારા ડેરી : ભરૂચ
અમૂલ ડેરી : આણંદ	સુમુલ ડેરી, ચોર્યાસી ડેરી : સુરત
બનાસ ડેરી : પાલનપુર (બનાસકાંઠા)	સુરસાગર ડેરી : સુરેન્દ્રનગર
દૂધસાગર ડેરી : મહેસાણા	દૂધ સરિતા ડેરી, સર્વોત્તમ ડેરી : ભાવનગર
અજોડ ડેરી, આબાદ ડેરી, ઉત્તમ ડેરી : અમદાવાદ	ચલાલા ડેરી, અમર ડેરી : અમરેલી
માધાપરા ડેરી, સરહદી ડેરી : કચ્છ	ગોપાલ ડેરી : રાજકોટ
પંચામૃત ડેરી : ગોધરા (પંચમહાલ)	સોરઠ ડેરી : જૂનાગઢ
બરોડા ડેરી, સુગમ ડેરી : વડોદરા	જામનગર ડેરી : જામનગર

ગુજરાતના જિલ્લાઓના મુખ્ય મથક

જિલ્લો	મુખ્યમથક
બનાસકાંઠા	પાલનપુર
કચ્છ	ભૂજ
ખેડા	નરિયાદ
સાબરકાંઠા	હિંમતનગર
પંચમહાલ	ગોધરા
તાપી	વ્યારા

જિલ્લો	મુખ્યમથક
અરવલ્લી	મોડાસા
ગીર સોમનાથ	વેરાવળ
મહીસાગર	લુણાવાડા
નર્મદા	રાજપીપળા
દેવભૂમિ દ્વારકા	ખંભાળિયા
ડાંગ	આહવા

ગુજરાતની વખણાતી ચીજવસ્તુઓ

ચીજવસ્તુઓ	સ્થળ	જિલ્લો
પટોળાં, માટીનાં રમકડાં	પાટણ	પાટણ
હાથીદાંતની બનાવટો	મહુવા	ભાવનગર
પિત્તળનું નકશીકામ, પેંડા	શિહોર	ભાવનગર
દાડમ, ડુંગળી, ગાંઠિયા, પટારા	ભાવનગર	ભાવનગર
ચીકી, પેંડા, ફરસાણ, ચાંદીનું નકશીકામ	રાજકોટ	રાજકોટ
સાડી છાપકામ	જેતપુર	રાજકોટ
અકીકના પથ્થર, હલવો, સુતરફેણી, તાળા	ખંભાત	આણંદ
તુવેરદાળ	વાસદ	આણંદ
અસ્રા, મમરા - પોંઆ	ઉમરેઠ	આણંદ
કંકુ, મેશ, પિત્તળનું નકશીકામ	જામનગર	જામનગર
ભાખરવડી, લીલો ચેવડો	વડોદરા	વડોદરા
સોનાચાંદીનાં ઘરેણાં	ભૂજ	કચ્છ
છરી ચપ્પા, સૂડી	અંજાર	કચ્છ
મરચું	વઢવાણ	સુરેન્દ્રનગર
માટીનાં રમકડાં, પેંડા, સિરામિક	થાન	સુરેન્દ્રનગર
જમણ, ઉધિયું, જરીકામ, પોંક	સુરત	સુરત
તુવેરદાળ	મઢી	સુરત
બળદગાડાં	બુહારી	સુરત
લાકડાનાં ફર્નિચર અને કોતરણીકામ	સંખેડા	છોટા ઉદેપુર
જામફળ	ધોળકા	અમદાવાદ
કેસર કેરી	તલાલા	ગીર-સોમનાથ
હાફુસ કેરી, ચીકુ	વલસાડ	વલસાડ
ગોટા	ડાકોર	ખેડા
લીલો ચેવડો	નડિયાદ	ખેડા
ગોળ	ગણદેવી	નવસારી
ધારિયા	દહેગામ	ગાંધીનગર
મરચું	શેરથા	ગાંધીનગર
જીરુ, ઈસબગુલ, વરિયાળિ	ઉંઝા	મહેસાણા
તાંબા-પિત્તળનાં વાસણો	વિસનગર	મહેસાણા
તોલમાપના કાંટા	સાવરકુંડલા	અમરેલી
ભેંસ	જાફરાબાદ	અમરેલી
ગાય	કાંકરેજ	બનાસકાંઠા
અત્તર	પાલનપુર	બનાસકાંઠા
લાકડાંનાં રમકડાં	ઈંડર	સાબરકાંઠા
બટાકા	ડીસા	બનાસકાંઠા
મકાઈ	દાહોદ	દાહોદ